

“Sfidat e Zhvillimit te Infrastruktures se Gazit Natyror ne Shqiperi”

Shkelqim Bozgo
Komisjoner

Konferenca e ERE: “Sektori i Energjise ne Shqiperi, Sfidat dhe Rregullimi,
Tirane 7 Tetor 2010.

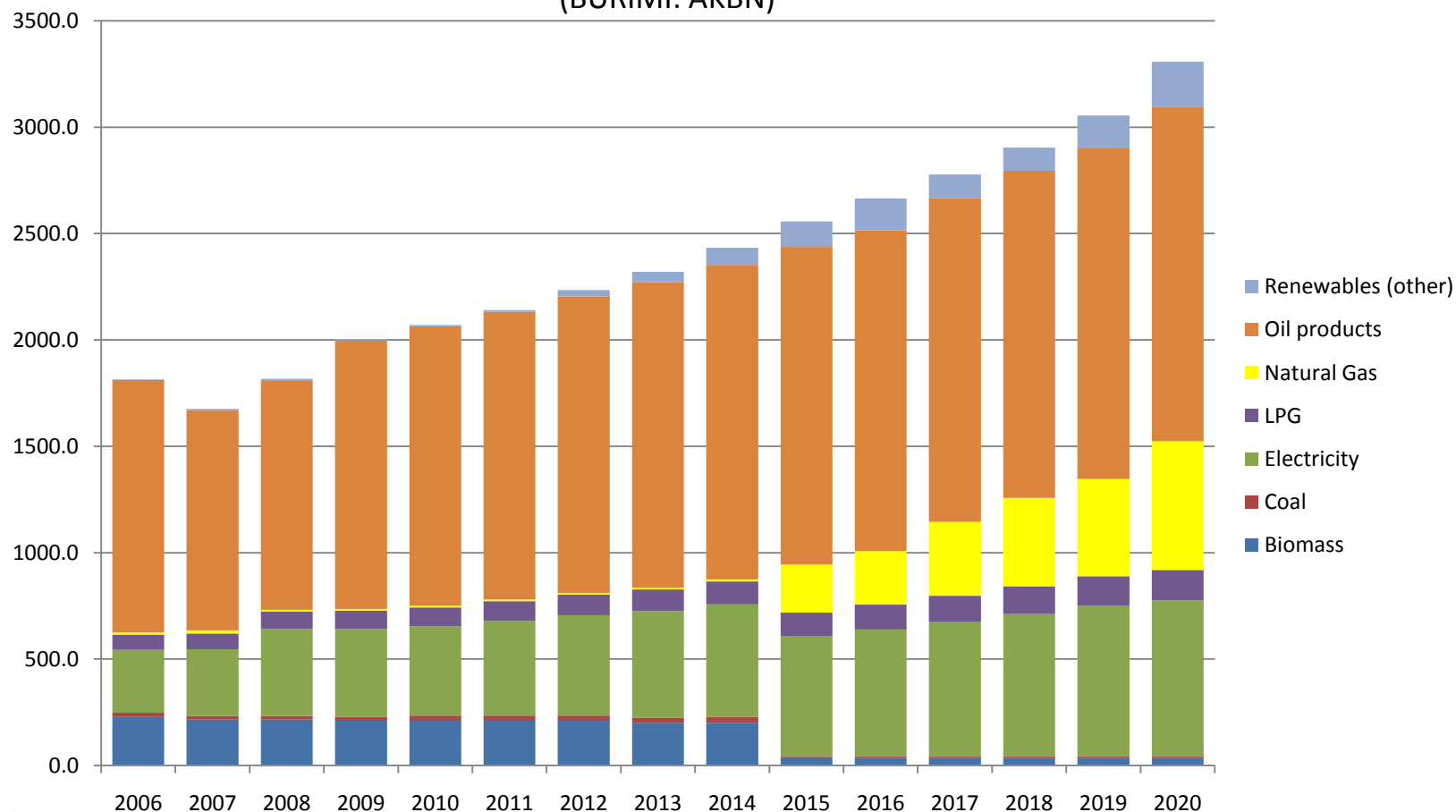
Permbajtja:

- ▶ Rendesia e Gazit Natyror per Shqiperine dhe zhvillimet me te fundit ne sektorin e saj te energjise.
- ▶ Zhvillimet me te fundit te lidhura me projektet dhe planet rajonale te infrastruktures se Gazit Natyror.
- ▶ Sfidat e zhvillimit te sektorit te Gazit Natyror ne Shqiperi.

Gazi Natyror ne Strategjine e sektorit te Energjise.

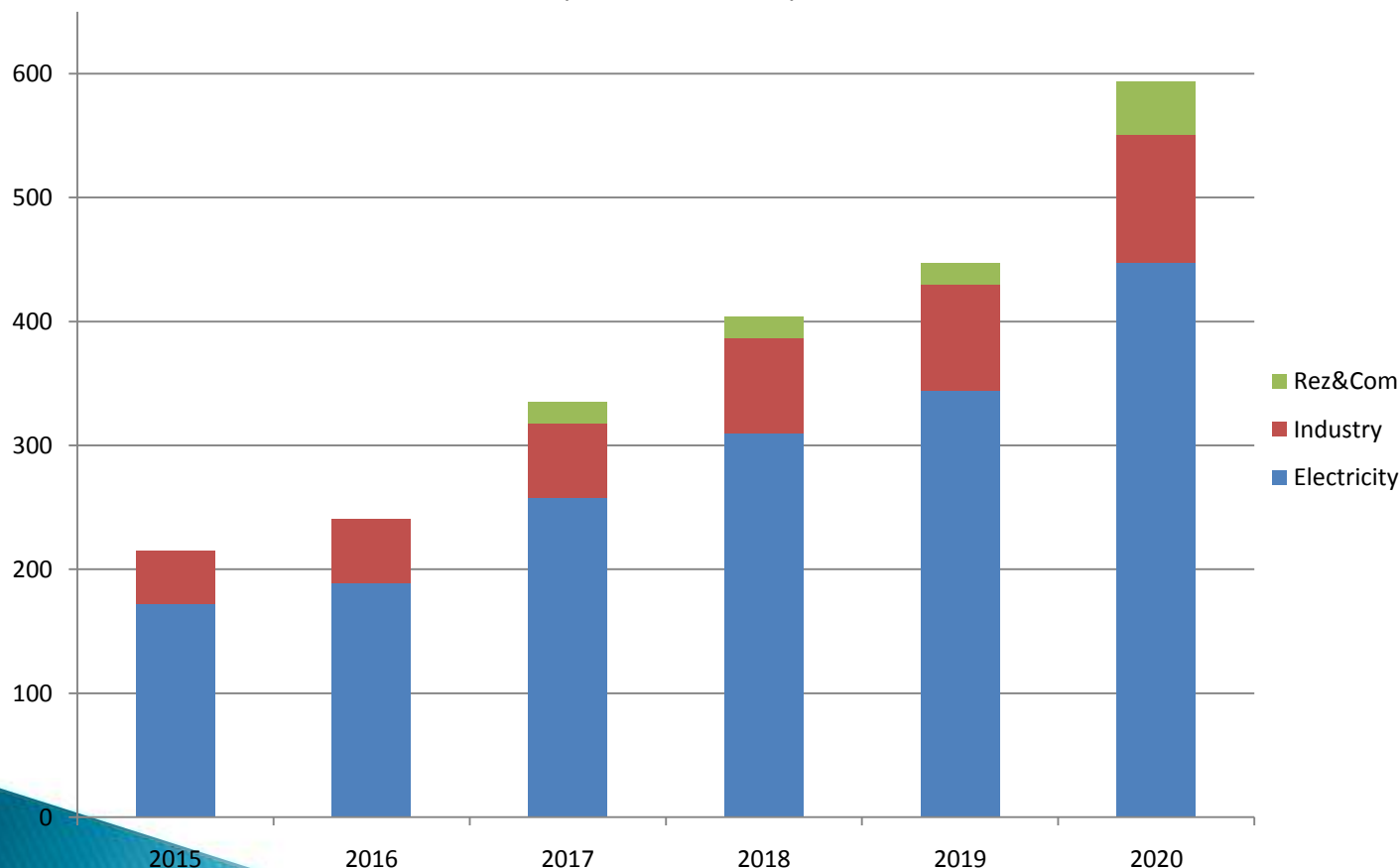
Konsumi sipas burimeve te energjise 2006-2020 (Ktoe)

(BURIMI: AKBN)

Roli i pritshem i Gazit Natyror ne ekonomine e vendit!

Parashikimi i konsumit te GN sipas sektoreve 2015-2020 (Ktoe)
(BURIMI: AKBN)

- Gjenerim ne baze.
- Siguri Furnizimi.
- Energji primare per industrine, SME
- Rezidencial

Zhvillimet me te fundit ne Sektorin Energjitik ne Shqiperi:

- **Ristrukturimi (unbundling)** i sektorit te enegjise elektrike KESH → KESH-Gen. TSO, DSO.
- **Privatizimi** i sektorit te shperndarjes, perfunduar gjate 2009 (CEZ-Shperndarje)
- Afate te qarta dhe nxitje per **zvogelimin e humbjeve** (teknike dhe jo teknike).
- Tregu elektrik i hapur ndaj **Konkurences**.
- **Diversifikimi** i burimeve te energjise (energji te rinovueshme ;HECV, eres, biomas, termale).

Kerkesa per Gas tashme prezente ne Shqiperi !

1. TEC me cikel te kombinuar i konvertueshem ne Gaz Naturor me fuqi te instaluar prej 97 MW i zgjerueshem deri ne 300 MW i ndertuar ne Vlore ne 2009.
2. Fabrika materialelesh ndertimi (cimento, tulla etj) me kapacitete te medha tashme funksionale.
3. Konsumi vjetor i LPG ne shtepi dhe sherbime arrin 100,000 ton/vit.
4. Rritje ekonomike pozitive pamvaresisht krizes ekonomike globale.

Alternativat e furnizimit me GN te Shqiperise

- Zbulime te mundshme vb. nafte/gazi.
 - **SHALE GAS/Gazi i Argjilave** (30% e prodh te GN ne USA)
Shqiperia ka shanse te medha per rezerva te gazit te argjilave.
- Korridori i Jugut/Southern corridor (Diversifikimi i furnizimit te BE).
 - TAP
 - Unaza e Gazit e Komunitetit te Energjise / Energy Community Gas Ring
- Fabrika e Rigazifikimit te Gazit Natyror te Lengezuar (Fier) ?

Takime te rendesishme te Aktoreve rajonale, BE, USA dhe globale.

- ▶ Grupi i Punes per Gazin i Komunitetit te Energjise ne Sloveni dhe
- ▶ Forumi i 5te i Komunitetit te Energjise ne 14 shtator, 2010, Brdo Sloveni.
- ▶ Konferenca e Investimeve ne Shkup 23 Shtator 2010.
- ▶ Takimi i 18te i Forumit European per ceshtje te Rregullimit te Gazit (European Gas Regulatory Forum) ne Madrid, 27–28 Shtator, 2010
- ▶ Forumi i Keshillit Atlantik / Atlantic Council's Black Sea "Energy & Economic Forum", Stamboll, 29 Shtator– 1 Tetor, 2010

Zhvillimet ne rajonin Kaspik te lidhura me Korridorin Jugor;

- ▶ Zhvillimi i infrastruktures se GN ne rajonin e Europes Juglindore (perfshire unazen e gazit te KomE) i lidhur ngushte me zhvillimet ne rajonin Kaspik.
- ▶ Vendimi per zhvillimin e vb. Shah Deniz II dhe arritja e marrveshjeve per ndarjen e GN pritet te merren ne 6 mujorin e ardhshem ose brenda 2011.
- ▶ NG nuk do te mundet te jete i disponueshem me heret se 2016 – 2017.
- ▶ Ka me shume projekte qe konkurojne se sa gaz ne dispozicion (South Stream, White Stream, Med-Stream, Blue Stream II, an Arab pipeline, pipelines from Qatar, from northern Iraq, from Samsun to Ceyhan and Burgas to Alexandroupolos, from Turkmenistan to India, and of course Nabucco, ITGI, and TAP)

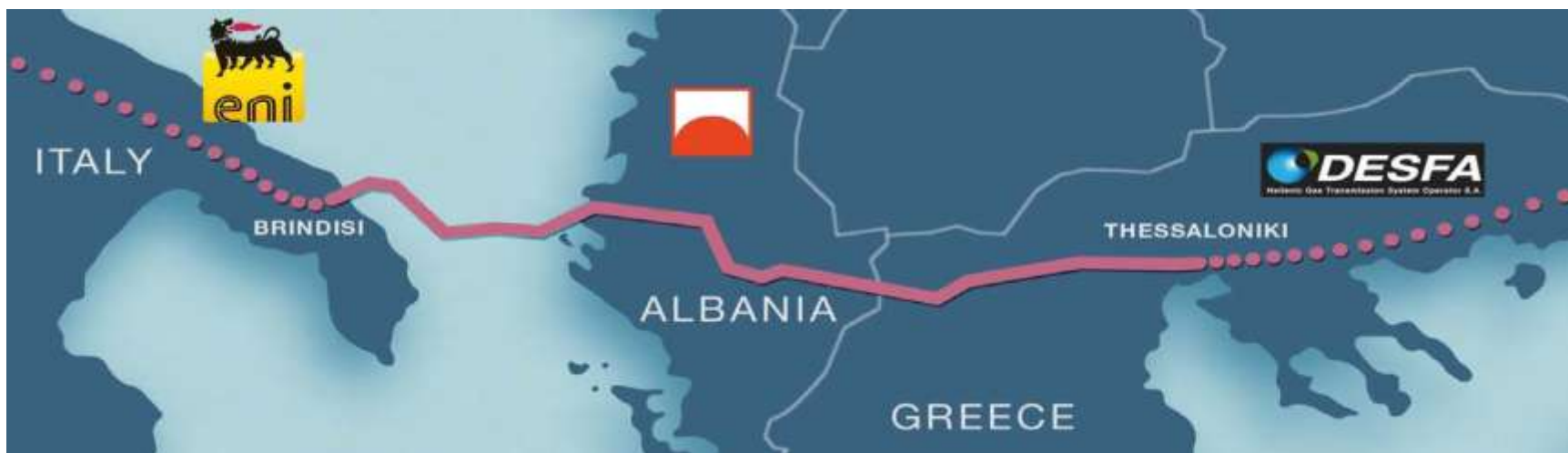
Sfida te rajonit te Europes Juglindore per zhvillimin e infrastruktures se Gazit Natyror.

- ▶ Zhvillimi/pershtatja e nje kuadri Ligjor dhe Rregullator ne perputhje me Acquis Communautaire te BE per Gazin Natyror (paketa e 3-te)
- ▶ Harmonizimi i;
 - Mekanizmave rregullatore per investimet ndermjet shteteve (Cross-Border)
 - Rregullimit te futjes se paleve te treta si dhe rregullat e funksionimit.
 - Planeve kombetare te zhvillimit me ato rajonale National development plans with the regional project (Community Ring).
- ▶ Procesi i udhehequr dhe lehtesuar nga Sekretariati I Komunitetit te Energjise, Vjene

Projektet me te rendesishem te Gazit Natyror qe lidhen me Shqiperine

Trans Adriatic Pipeline

Plani i Zhvillimit te Rrjetit Kroat te Gazit Natyor

plinacro

D.O.O.
OPERATOR PLINSKOGA
TRANSPORTNOG SUSTAVA

IONIAN ADRIATIC PIPELINE (IAP) PROJECT

September 2007 - Albania, Montenegro and Croatia signed Ministerial Declaration.

December 2008 - Bosnia and Herzegovina signed Ministerial Declaration.

EGL and Plinacro signed Memorandum of Understanding.

Preparatory work - ongoing

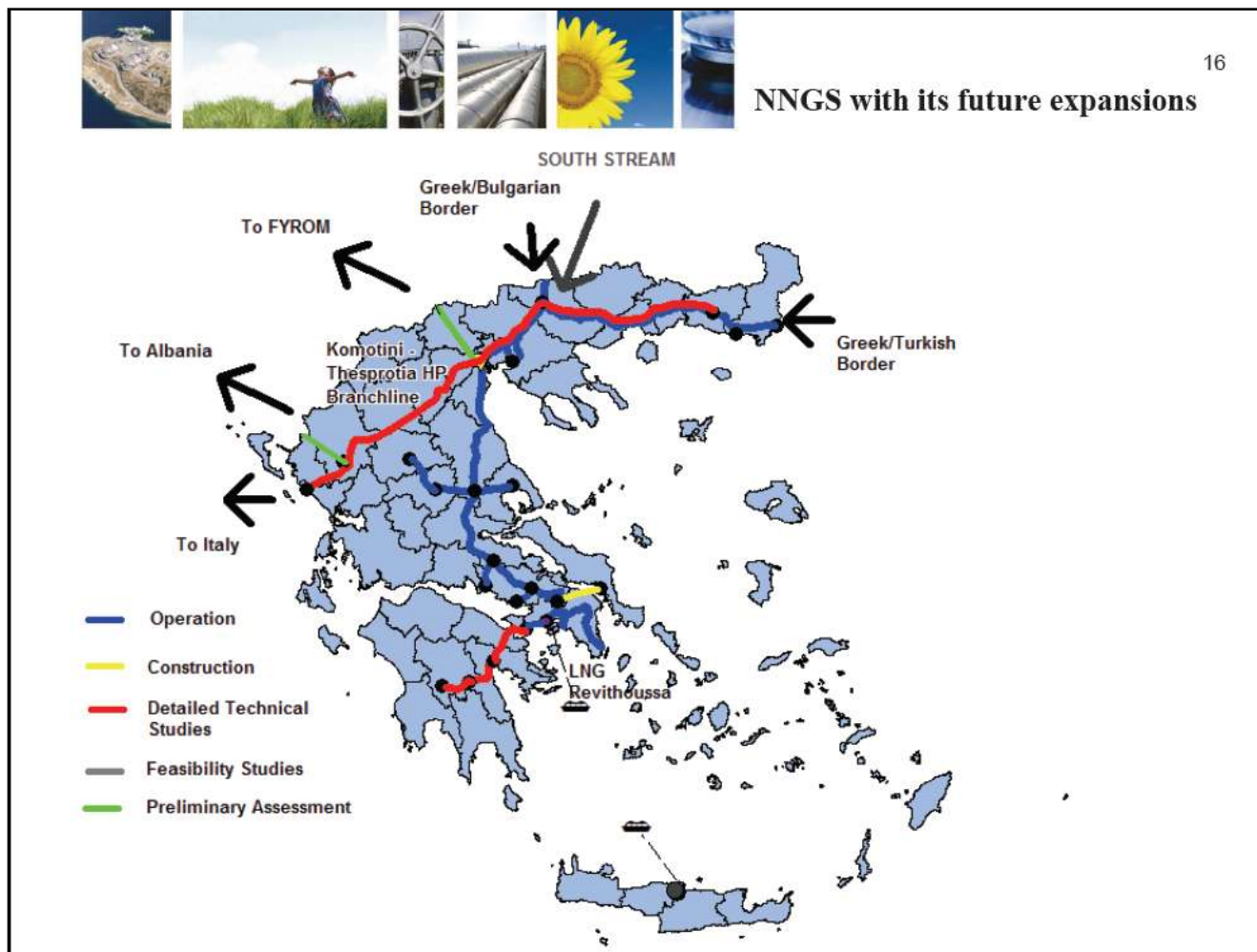
To establish – Intergovernmental Steering Committee

Burimi: PLINACRO, Goran Francic, Director of Development Division.
5th Gas Forum Brdo, Sept 14, Slovenia.

Konferenca e ERE: "Sektori i Energjise ne Shqiperi, Sfidat dhe Rregullimi,
Tirane 7 Tetor 2010.

Planet e Zhvillimit te Rrjetit Grek te Gazit Natyror.

Burimi: DESFA, Nikos Katsis presentation made in Gas Forum, Brdo
September 14, 2010

Konferenca e ERE: "Sektori i Energjise ne Shqiperi, Sfidat dhe Rregullimi,
Tirane 7 Tetor 2010.

Linjat egzistuese dhe te planifikuara ne rrjetin Gazit Natyror te FYROMacedonise

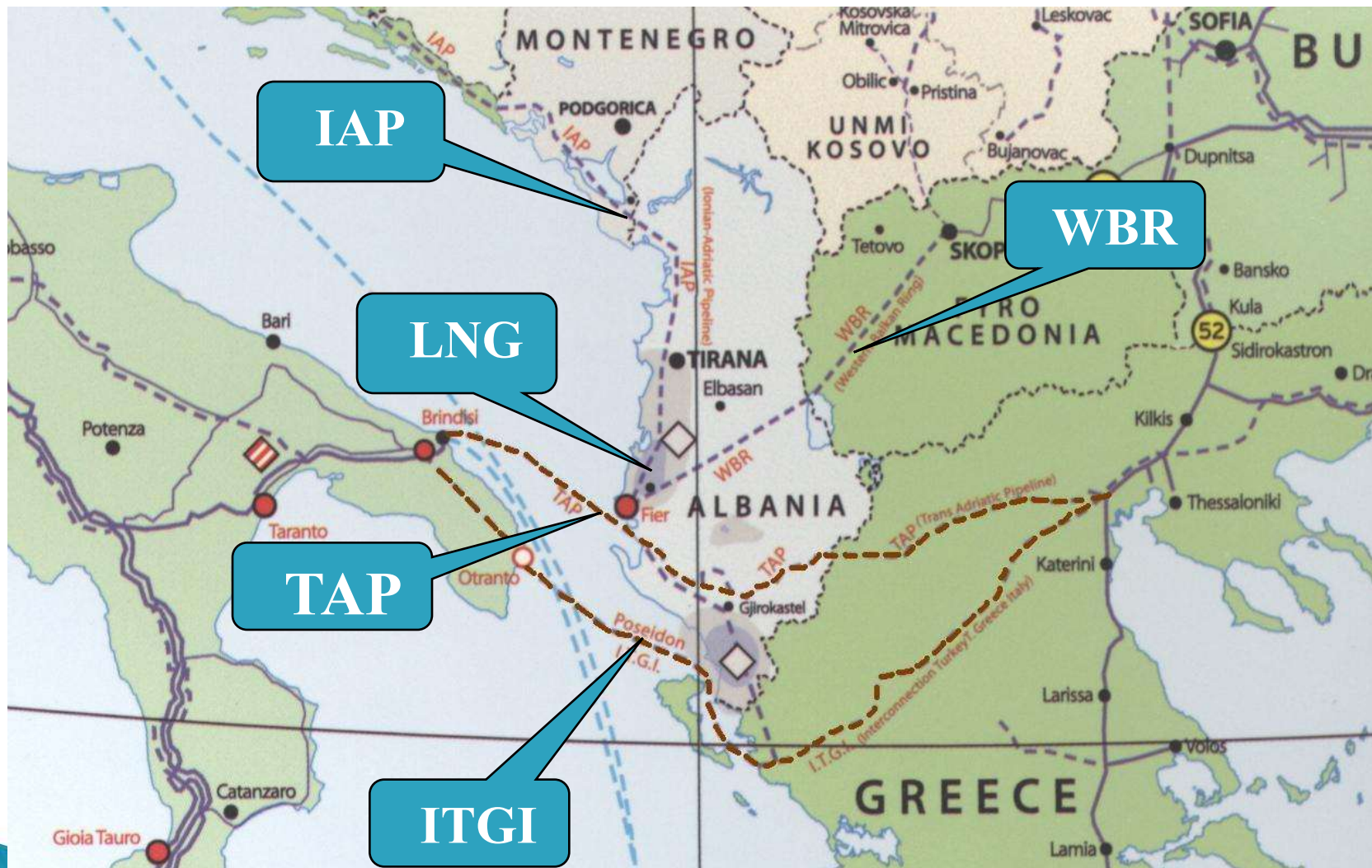

Feed In Lines – Southern Branch (*under discussion*)

FYROM eshte tashme ne tratativa per tu bere pjese e South Stream (oilandgas.einnews.com)

Permbledhje e Mundesice te Gazifikimit te Shqiperise.

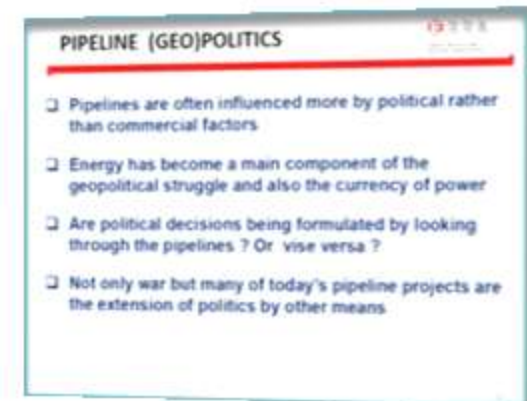

Burimi : www.gie.eu

Gjeopolitika e Tubacioneve te Naftes dhe Gazit

- ❑ Vendim-marrjet per tubacionet e Naftes dhe Gazit jane shpesh te influencuara me shume nga faktore politike se sa ata komerciale
- ❑ Energjia eshte bere nje komponente kryesore ne betejën gjeopolitike sikurse edhe monedha e fuqise.
- ❑ A jane vendimet politike te formuluar duke pare permes tubacioneve ? Apo e anasjellta ?
- ❑ Jo vetem luftrat por shume nga projektet e sotme jane zgjatime te politikave me mjete

Burimi: Sohbet Karbuz OME Head of HC Division
"Security_of_gas_supply_Investment" ERRA_9th Investment Conf
Budapest_April_04_2010.

Konferenca e ERE: "Sektori i Energjise ne Shqiperi, Sfidat dhe Rregullimi,
Tirane 7 Tetor 2010.

Projektet e medha duhet te jene justifikueshem per mbeshtetje bankare !

Citim prej fjales se Ambasadorit Richard L. Morningstar; “Kend veshtrimi i US ne ceshtjet e energjise ne zonen e Euroazise / The U.S. Perspective on Eurasian Energy” ne Forumin e Keshillit Atlantik per Energjine dhe Ekonomine mbajtur ne Stamboll prej 29 shtator – 1 tetor, 2010.

“Ka patur momente gjate dekaodes se kaluar kur njeri apo tjetri aktor kane patur mjetet financjare ose influencen per t’i terhequr te tjeret pas tyre ne nje apo disa projekte te vecanta. Kjo nuk mundet te ndodhe me. Vullneti politik eshte nje kusht i nevojshem por jo i mjaftueshem per realizimin e projekteve madhore idete e medha duhet te jene te justifikueshme per mbeshtetje bankare”

Avantazhet e rrugeve qe tranzitojne permes Shqiperise:

Shqiperia i ofron tubacioneve qe sjellin Gazin prej zones se
Kaspikut dhe Lindjes se Mesme drejt tregjeve te BE permes Jugut
te Italise:

- Gjurmen me te **shkurter** dhe **investimin me efikas** si dhe
- Kapacitete te konsiderueshme **magazimimi nentokesor!**

Shqiperia eshte nje partner i besueshme sepse ;

- eshte anetare e **NATO** dhe eshte aktualisht e angazhuar ne procesin e **anetaresimit ne BE.**
- eshte **faktor pazeje** ne rajon dhe
- ka nje **demokraci te stabilizuar.**

Kapacitete magazinuese per GN te Shqiperise jane me te medha se 2 BCM !

Vendburimet egzistuese te G- N

▶ Durres

▶ Ballaj

▶ Divjake

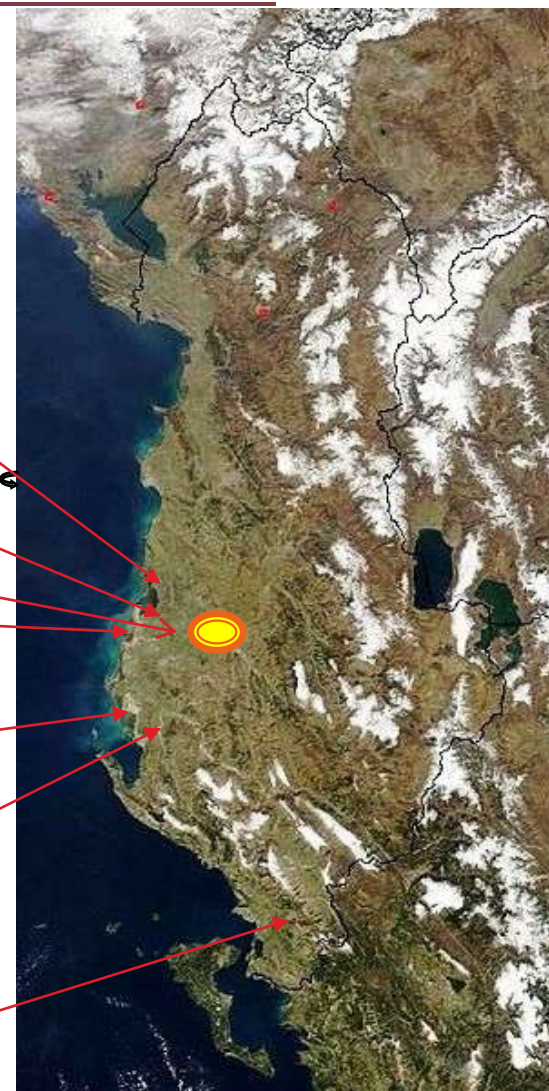
▶ Povelce

▶ Frakull

▶ Delvine

Struktura Kripore

Dumreja

TAP - ITGI bashkepunim kundrejt konkurences ? !

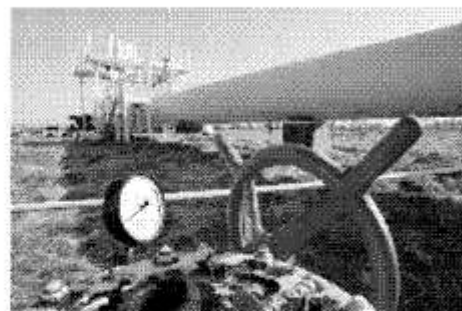

Burimi: <http://www.upstreamonline.com/live>

oil prices |

Brent Blend: \$83.32 (\$0.70) — WTI: \$82.50 +\$1.07 — Mince: \$82.00 +\$0.67 — Henry hub gas:

NEWS REGIONS NEWSPAPER MARKET DATA STOCKWATCH CAREERS EVENTS SUBSCRIPTIONS
Exploration & Production Field Development Company News

TAP ready to join forces with ITGI

The Trans Adriatic Pipeline (TAP) gas consortium is ready to co-operate with Italy-Greece-Turkey Inter-connector (ITGI), a rival project in the race to carry gas to Europe from the Caspian region, its managing director said today.

News wires: 30 June 2010 13:39 GMT

"We are open towards ITGI to discuss mutual ways of improving the respective projects," TAP's Kjell Tunland told Reuters in an interview. He declined to give details of what this co-operation might involve.

Future gas supplies from Azerbaijan's Shah Deniz gas fields are seen as Europe's best bet for increasing gas imports and are hotly contested by rival pipeline consortiums ITGI and the European Union-backed Nabucco link.

Shah Deniz is expected to begin producing around 17 billion cubic metres of gas per annum from 2016-17.

"We will be ready by then," Tunland said.

TAP plans to carry more than 10 Bcm of Caspian gas a year along a 520-kilometre route through Greece and Albania to Italy, extending an existing pipeline

Thinking big: TAP and ITGI

RELATED STORIES

E.ON Ruhrgas joins TAP

Azerbaijan seals Bulgaria gas pact

Three in the frame to fill the transport gap

Bulgaria seals new Greece pipe link

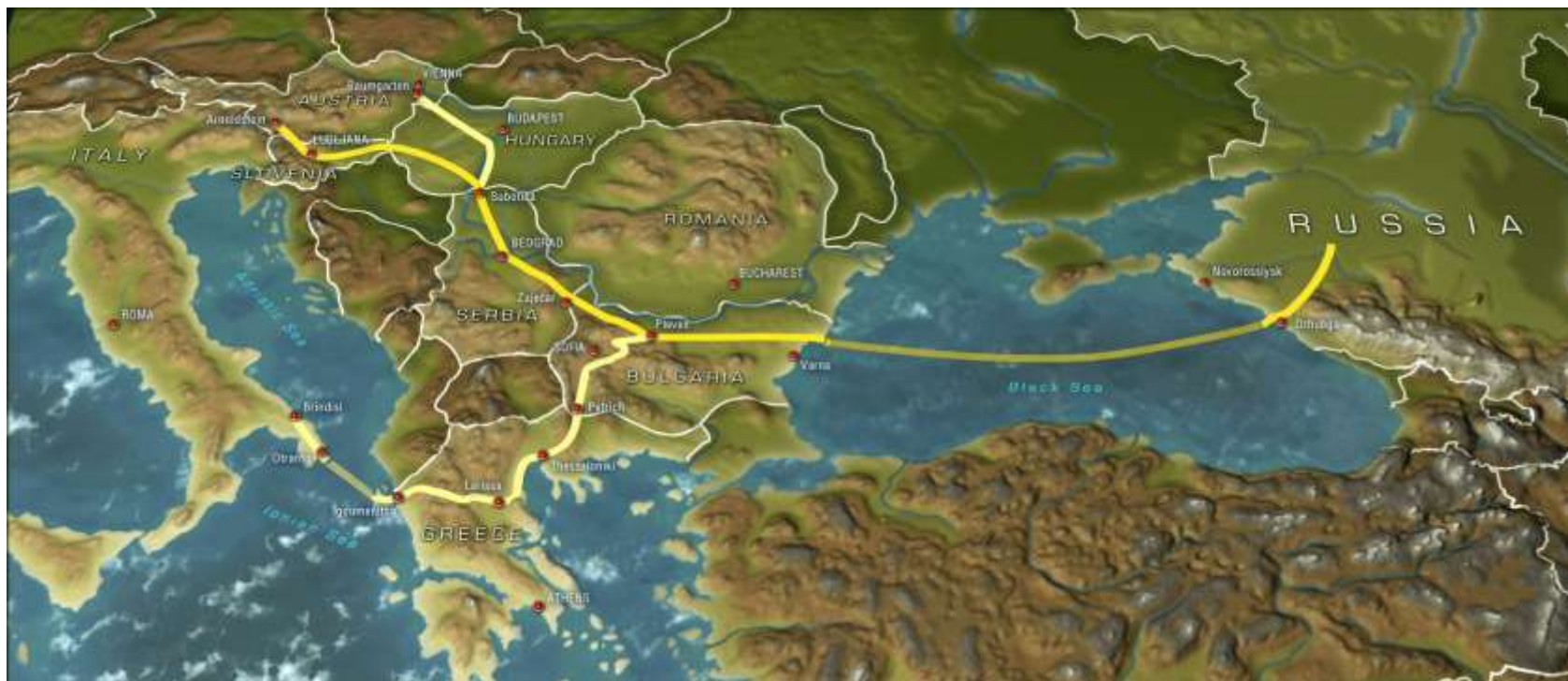
EU sets out on 'new Silk Road'

EU sets sights on 'new Silk Road'

Piebalgs punts Nabucco transit deal

from Turkey.

Shqiperia eshte e hapur ndaj projektit te South Stream!

Source: <http://www.south-stream.com>.
<http://naturalgasforeurope.com/albania-looking-to-join-south-stream.htm>

Arritjet dhe Sfidat ne sektorin e Gazit Natyror ne Shqiperi

- ▶ Ligji No. 9946, date 30.06.2008 “Per Gazin Natyror”.
- ▶ VKM Nr 713 date 25/08/2010 “Per Percaktimin e Rregullave per Kushtet e Procedurat per Dhenien e Lejeve per Nderimin dhe Perdorimin e Tubacioneve e te Infrastruktures se Sistemeve te Gazit Natyror” ”

Ceshtje per tu patur ne konsiderate;

- Ende nuk eshte krijuar nje TSO(s) dhe nuk ka nje qendrim te qarte ne lidhje me te. Per pasoje;
- Nuk ka nje plan per zhvillimin e mundshem te infrastruktures se GN,
- Kodi i Rrjetit ende nuk mundet te pergatitet dhe
- Ngritja e kapaciteteve te burimeve njerezore po mbetet pas dhe nuk po perfitohet nga mundesite e disponueshme ne vecanti nga Komuniteti i Energjise.

... Kuardi Rregullator;

ERE po punon per krijimin e nje kuadri rregullator ne pajtueshmeri me Acquis Communautaire per energjine, te afte te terheqe dhe garantoje investimet dhe lejoje zhvillimin e harmonishem te sektorit te gazit ne Shqiperi.

ERE po asistohet nga IRG Ltd. Me finacim prej USAID.

Arritjet :

Procedurat e Licensimit

Rregullat e Hyrjes se Paleve te Treta

Licensa Model per Operatorin e Sistemit te Transmetimit

Hapat per te ardhmen:

Licensat Model per; Magazinimin Nentokesor, Furnizimin, Gazin Natyror te Lengezuar/LNG, Shperndarjen.

Methodologjia e Llogaritjes se Tarifave

Zhvillim kapacitetesh te sektorit te GN te ERE

Ndjekja e zhvillimeve ne Komunitetin e Energjise dhe ne sektorin e GN te BE

Falemnderit !

*www.ere.gov.al
shbozgo@ere.gov.al*